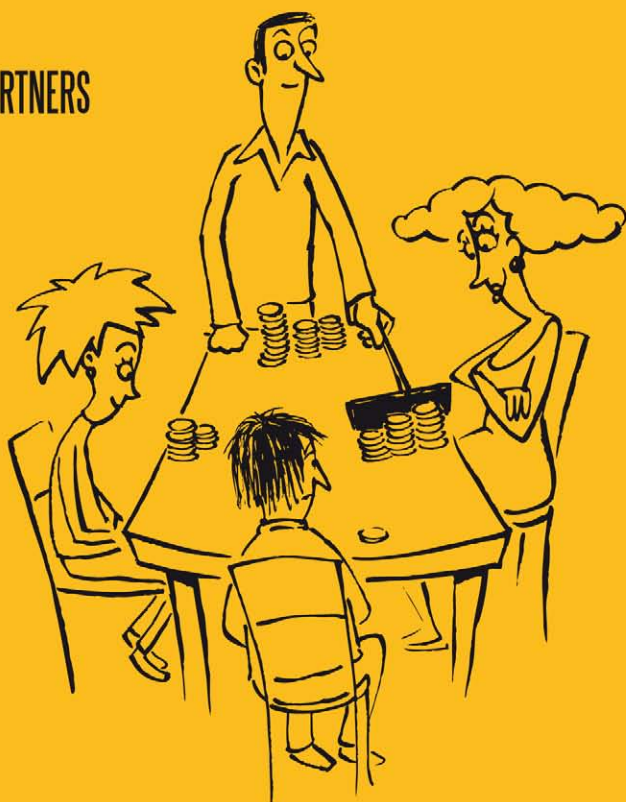

JAK OVLÁDNOUT SVÉ PENÍŽE

FINANČNÍ
PLÁNOVÁNÍ
PRO KAŽDÉHO

KOLEKTIV
FINANČNÍCH PORADCŮ PARTNERS

PŘEDMLUVA
PAVEL KOHOUT

Bizbooks®

Svámi od A do Z

Allianz

Partners
edice

Partners

Předmluva: Pavel Kohout

Jak ovládnout své peníze

Finanční plánování pro každého

BizBooks

Brno

2013

Jak ovládnout své peníze

Finanční plánování pro každého

Partners

Odborná korektura: Ing. Oldřich Šoba, Ph.D.

Obálka: Petr Holub

Sazba: Martina Mojzesová

Odpovědná redaktorka: Martina Skovajsová

Technický redaktor: Jiří Matoušek

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN 978-80-265-0127-5

Vydalo nakladatelství BizBooks v Brně roku 2013 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 18 233.

© Albatros Media a. s. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS **MEDIA** a.s.

Obsah

Předmluva	5
Má finanční plánování nějaký smysl?.....	7
1. kapitola: Začínáme finančně plánovat	9
První krok k finančnímu plánu	10
Test	15
2. kapitola: Příjmy, výdaje a rodinný rozpočet	17
Příjmy rodinného rozpočtu	18
Výdaje rodinného rozpočtu	24
Finanční bilance rodinného rozpočtu	29
Příklad rodinného rozpočtu a jeho bilance	37
Test	40
3. kapitola: Finanční rezervy.....	43
Krátkodobá rezerva	44
Střednědobá rezerva	47
Dlouhodobá rezerva	50
Test	52
4. kapitola: Děti.....	55
Příjmy a výdaje související s příchodem dítěte	56
Spoření pro děti	66
Učíme dítě hospodařit	70
Test	72
5. kapitola: Bydlení.....	73
Vlastní bydlení, nebo nájem?	73
Co byste měli vědět o...	74
Než začnu bydlo splácet	80
Podmínky úvěru aneb co se za čím skrývá	84
Výběr úvěrující instituce	89
Proces vyřízení hypotéky	91
Zvláštní případy	93
Nezapomeňte na svou hypotéku	98
Test	103

6. kapitola: Nakupujeme	105
Být v černých, nebo červených číslech?	106
Čím zaplatím nákup?	110
Potíže s úvěrem	114
Test	118
7. kapitola: Nenadálé životní situace	121
Změna zdravotního stavu	122
Změna zdravotního stavu následkem nemoci	129
Smrt	135
Škoda na vlastněném majetku	146
Škoda způsobená třetí osobě	150
Ostatní rizika	152
Test	155
8. kapitola: Plánujeme důchod	157
Stát a důchod	163
Životní úroveň v důchodu	166
Produkty	169
Alternativy důchodového spoření	171
Další cenné kovy, umění, víno	172
Test	184
9. kapitola: Ochrana spotřebitele.....	185
Jsem bez peněz	191
Test	192
10. kapitola: Investiční průvodce pro začátečníky	193
Riziko a odměna	194
Jaké investice jsou pro vás vhodné?	198
Jak vybrat podílový fond a nespálit se?	201
Test	203
Slovníček	205
O autorech.....	217
Zdroje	225

Předmluva

Sedli byste za volant bez řidičského průkazu? Asi ne. A nejenom kvůli možnému konfliktu s policií. Řídit auto se musí umět. Jinak je to nebezpečné.

Pustili byste se do projektování domu, aniž byste měli náležitou kvalifikaci? Stěží. Nejenže by takový dům neprošel kolaudací, ale pravděpodobně byste se báli, že vám jednou spadne na hlavu. Nikdo nechce riskovat něco takového.

Tak bychom mohli pokračovat dále. Vstoupili byste do manželství, aniž byste věděli, že s čápem, který údajně nosí děti, je to ve skutečnosti úplně jinak? Těžko se dnes najde někdo podobně neinformovaný. Představa, že dnes někdo nezná základní biologická fakta, je úplně absurdní.

Přesto se dnes najdou lidé – nikoli jedinci, ale celé široké vrstvy lidí –, kterým chybí základní orientace v oblasti financí. Základní termíny a vztahy, které se týkají domácích financí, zůstávají pro statisíce, ne-li miliony lidí utajené nebo aspoň nejasné. Důsledek? Lidé přicházejí o peníze. Špatně se pojišťují, berou si zbytečně drahé úvěry, chybně investují, nalétávají finančním podvodníkům.

Sborník, jehož autory je tým osmi zkušených poradců ze společnosti Partners Financial Services, může ušetřit čtenářům velké množství peněz. V deseti stručných a jasných kapitolách se čtenář dozví podstatné základy finančního řemesla. Žádná složitá věda, žádné mlžení: přímo a bez vytáček se čtenář dozví vše podstatné. Sborník ob-

sahuje přehledný slovníček základních termínů. Není jich zbytečně mnoho, takže čtenář nebude přetěžován zbytečnostmi.

Kniha samozřejmě nenahrazuje práci finančního poradce. Po jejím přečtení se nikdo nestane instantním odborníkem na všechny záležitosti oboru, ale bude alespoň informován o základech, možnostech a hlavních rizicích různých variant.

Jde o užitečné dílo, které by mělo být nepostradatelnou součástí rodinné knihovny, podobně jako kuchařka, Domácí lékař nebo Kámasútra. Případně telefonní seznam před érou internetu, chcete-li.

*Pavel Kohout,
ekonom a ředitel pro strategii společnosti Partners*

Má finanční plánování nějaký smysl?

Než si na otázku v názvu kapitoly odpovíme, řekněme si, že v celé knize bude kladeno mnoho podobných otázek. A my na ně budeme hledat odpovědi. Finanční plánování jsou totiž právě otázky a odpovědi. Je to však také rozhovor, a ne právě jeden. Je to dialog mezi vámi a vaší peněženkou, vámi a vašimi blízkými, či mezi vámi a finančními institucemi. Při finančním plánování tedy nejde jen o jedince, týká se i jeho okolí.

Finančně plánovat snad nemusejí jen ti, kteří mají neomezené zdroje peněz. Pokud jste na tom podobně, je pro vás další čtení možná ztrátou času, ale i vy zde najdete „svá“ zajímavá místa. Pro nás ostatní ale finanční plánování smysl má. Jak zjistíte, pokud plánujete dobře, vyplatí se vám to, a když vás nový „koníček“ chytne dlouhodobě, dostaví se až neočekávané výsledky. Máte se tedy nač těšit.

Začínáme finančně plánovat

Evelina Kohoutková

Základním kamenem finančního plánování je vytváření rezerv, a to krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých. Tím je myšleno odkládání peněz, které budeme potřebovat na naše plány zítra, za dva roky a třeba za deset let.

Krátkodobé rezervy musejí být operativní, rychle k dispozici. Jsou to peníze na nečekané výdaje, třeba na opravy automobilu nebo domácího vybavení, výpadky příjmu při úrazu či nemoci a jiné větší jednorázové výdaje, které nás mohou překvapit.

Střednědobé rezervy jsou určeny na plánované výdaje, které učiníme v horizontu dvou až pěti let.

Dlouhodobé rezervy si děláme na výdaje, které plánujeme v horizontu pětiletém a delším. Typickým příkladem pro střední a mladší generaci je zajištění peněz na důstojné stáří (více na str. 157).

Dobře a špatně

Všichni činíme různé kroky a rozhodnutí, která se týkají financí. Doplnme si je o nesprávné kroky a špatná rozhodnutí, i ty k našemu životu patří a něco nás stojí. A protože je život velmi pestrý a schopný nám připravit různá překvapení, proč neudělat už dnes něco pro to, aby naše ka(p)sa nebyla za žádných okolností prázdná?

Mám finance pevně v rukou

Jednou ze základních lidských potřeb je potřeba bezpečí a nejen s ní souvisí ideální stav, kdy máte své finance v plusu a pevně v rukou.

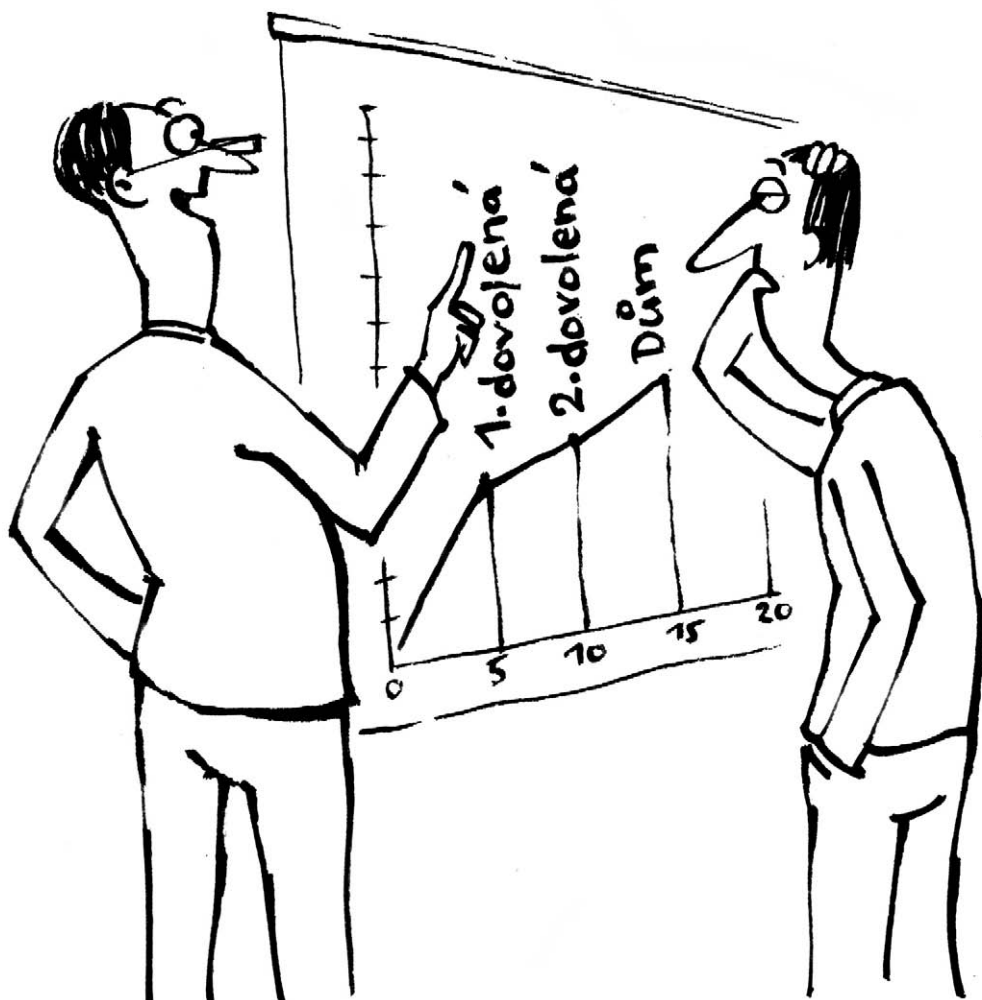

Základním kamenem finančního plánování je vytváření finančních rezerv.

Jedním z předpokladů pro dosažení tohoto stavu je alespoň minimální finanční gramotnost. To je zjednodušeně uvědomění si, že s penězi je třeba správně zacházet a že každá životní situace si žádá „své“. Nepřehlédněte slůvko **správně** a odpovězte pravdivě: Jsou vaše znalosti a dovednosti dostatečné, abyste se svými penězi zacházeli **správně**?

První krok k finančnímu plánu

Vzpomenete si, kdy jste se poprvé v životě setkali s finančním plánováním? Možná to bylo ve filmu *Jak básníkům chutná život*, kde učitel Libor Hájek představuje mladému lékaři Štěpánu Šafránkovi svůj plán na příštích deset let, aby se blýsknul v očích své nastávající a jejich rodičů.

Co řekli ve filmu?

„Pokud bude vzestup cen rovnoměrný jako dosud, koupíme si první automobil za pět a tři čtvrtě roku. Výchozím bodem je samozřejmě svatba. A pak už jsou jen samá pozitivita a sociální jistoty. První dovolená v Jugoslávii, následuje první dítě. Pak již výše zmíněný automobil – zde se stávám zástupcem ředitele! – druhá dovolená v Jugoslávii, druhé dítě. Mezitím samozřejmě rekreační chata, taktéž i barevný televizor, přívěs a tak dále a tak dále... na deset let dopředu.“

(Z filmu *Jak básníkům chutná život*)

Scéna je úsměvná, ale finanční plán vzniká právě tímto způsobem. Udělejte první krok, chopte se papíru a tužky a nakreslete si časovou osu svého života ode dneška do daleké budoucnosti po jednotlivých letech, pětiletých či desetiletých. Na tuto osu postupně zaznašete události, které s největší pravděpodobností nastanou a jež ovlivní váš rodinný rozpočet jednorázově i dlouhodobě. Zapište si jak popis události, tak částku, která se k ní vztahuje.

Na osu zanechte všechno důležité, tedy i vaše sny a přání. Život se totiž neskládá jen z povinností a potřeb, ale také ze snů, přání a radostí. Vše si stačí jen správně pojmenovat.

Co chci a proč to chci?

Je ve vašem životě něco, co si jste si vždy přáli a stále přejete? Mezi přáním a konkrétním cílem nemusí být propast jako Macocha, stačí jen trocha reality. Opět si zanechte na papír popis svého cíle a s ním odpovědi na otázky.

- > Kdy si chci svůj cíl splnit?
- > Kolik stojí peněz?
- > Jsem ochoten tuto cenu zaplatit?
- > Kolik peněz si mohu už dnes na splnění svého cíle odkládat?
- > Co jsem pro splnění svého cíle již udělal a co pro něj mohu udělat?
- > Skutečně ho chci?
- > Nakolik je pro mě cíl důležitý?

Počítejte se vším

Tak například, pokud se mi plat sníží, nové auto si pořídím později, anebo koupím levnější.

Do této kategorie patří také změny legislativní (daňové úlevy a příspěvky státu související s produkty finančního trhu), vývoj na finančních trzích (ten může ovlivnit například vývoj hodnoty vašich úspor či výši úroků hypotečních úvěrů, a tedy i splátek).

Nesmíme zapomenout ani na změny, které se týkají nás a našich blízkých a které mají vliv na rodinný rozpočet – dlouhodobá nezaměstnanost či zdravotní potíže, rozchod partnerů anebo úmrtí jednoho z nich. S řešením všech nepříznivých životních situací by se mělo počítat.

Kostra finančního plánu – vezměte tužku a papír a zaznačte v perspektivě například třiceti let

- > Plánované události = potřeby a přání
- > Zdroje = příjmy a výdaje
- > Souvislosti mezi událostmi – například „pokud se mi zvýší plat o půl roku dříve, mohu dříve koupit nové auto“

Životní události

- > Milníky ve studiu či kariéře všech členů rodiny
- > Koupě chaty, nového vozu aj.
- > Svatba vaše, případně svatba vašich dětí
- > Odchod do penze

Finanční události

- > Konec spořicíh a investičních produktů, mezi které řadíme například otevřené podílové fondy a fondy životního cyklu, termínované vklady, penzijní produkty, stavební spoření a životní pojištění
- > Doplacení úvěru, leasingu, hypotéky a dalších závazků
- > Budoucí závazky – leasing, hypotéka aj.

Nezapomeňte, že...

- > Finanční plán musí být postaven na neustálých **změnách**, protože nezůstává perfektní po celou dobu své platnosti. Častokrát se totiž jedná o desetiletí a během celé této doby musíte vyhodnocovat měnící se podmínky a trvale upřesňovat cíle, záměry a strategii.
- > I vaše **fyzická a psychická kondice a zdraví** jsou pro vás, pro vaši budoucnost a pro rodinu velmi důležité. Udržujte si dobrou náladu a tělo ve fyzické pohodě, abyste si všech výhod, které finanční plánování přináší, mohli užívat co nejdéle.
- > Neustálé vytváření **pohotovostní rezervy** vás zbaví stresu, pokud s finančními návyky teprve začínáte. A protože vzdělávání v oblasti finanční gramotnosti není v současnosti zahrnuto do školních osnov základních ani středních škol, patří mezi začátečníky většina obyvatel u nás napříč všemi věkovými kategoriemi.

Co je to pohotovostní rezerva?

Jsou to volné prostředky odložené pro tyto účely:

- > očekávané výdaje, které nelze pokrýt z jednoho měsíčního příjmu jednotlivce či rodiny (například dovolená, koupě nového bicyklu nebo výměna oken);
- > očekávané výpadky příjmu jednotlivce či rodiny (například způsobené nemocí, plánovanou změnou zaměstnání apod.);
- > neočekávané výdaje, které nelze pokrýt z jednoho měsíčního příjmu jednotlivce či rodiny (větší oprava auta, nahrazení rozbitého domácího spotřebiče apod.);
- > neočekávané výpadky příjmu jednotlivce či rodiny (způsobené například propuštěním ze zaměstnání, neplánovanou rodičovskou dovolenou nebo nemocenskou).

Pohotovostní rezerva musí být především dostupná. Prostředky tedy musejí být uloženy tak, abychom s nimi mohli disponovat co nejrychleji, abychom se vyhnuli čerpání peněz z kontokorentů, kreditních karet či spotřebitelských úvěrů.

Test

1. Základem finančního plánování je:
  - a) vytváření finančních rezerv;
  - b) aktuální pohled do peněženky.
2. Pokud mám nějaké přání, na které musím mít dost peněz, pak:
  - a) musím při plánu koupě onoho „přání“ myslet na všechno;
  - b) si půjčím a hotovo, však to nějak časem zaplatím.
3. Finanční plán musí být postaven na:
  - a) neustálých změnách, protože se podmínky toku peněz stále mění;
  - b) současných příjmech, které budu mít až do smrti.

4. Fyzická a psychická kondice jsou důležité, protože:
- a) si výhod finančního plánování mohu užívat co nejdéle;
  - b) mě lépe dostanou z ranní opičky.

Vyhodnocení

Je asi jasné, že všechny odpovědi b) jsou nepravdivé, a ani nepředpokládáme, že jste si je vybrali.

Příjmy, výdaje a rodinný rozpočet

David Kučera

Příjmy a výdaje jsou vzájemnými protipóly. Vzájemně se doplňují, jedny nemohou existovat bez druhých. Jsou ve vzájemné rovnováze, případně přebytek jedné způsobí nedostatek druhé. Tato rovnováha je velmi důležitá při plánování rodinných financí a jakékoli její narušení způsobí jistou míru nesnáží. Příjmy i výdaje dělíme na aktivní a pasivní.

Většinou se o komplikacích v souvislosti s financemi hovoří, pokud je jich v peněžence málo. Ale i přebytek příjmů může způsobit komplikace. Položte si třeba otázku, kam s penězi, aby byly rozumně zhodnoceny a zároveň abyste o ně nepřišli. Chybně uložené finanční prostředky a jejich ztráta na vás totiž mají podobně neblahý vliv jako jejich nedostatek. A ztráta z chybné investice může mít

dalekosáhlé následky. Mohou být ohroženy další cíle, například zvesněný životní standard ve stáří či studium dětí apod.

Příjmy rodinného rozpočtu

Příjmy můžeme rozdělit do několika oblastí. Zpravidla nás zajímá, z jaké činnosti plynou, jaké daně a odvody se na ně vztahují a zda je možné je zařadit do rodinného rozpočtu jako stabilní.

Příjmy od zaměstnavatele

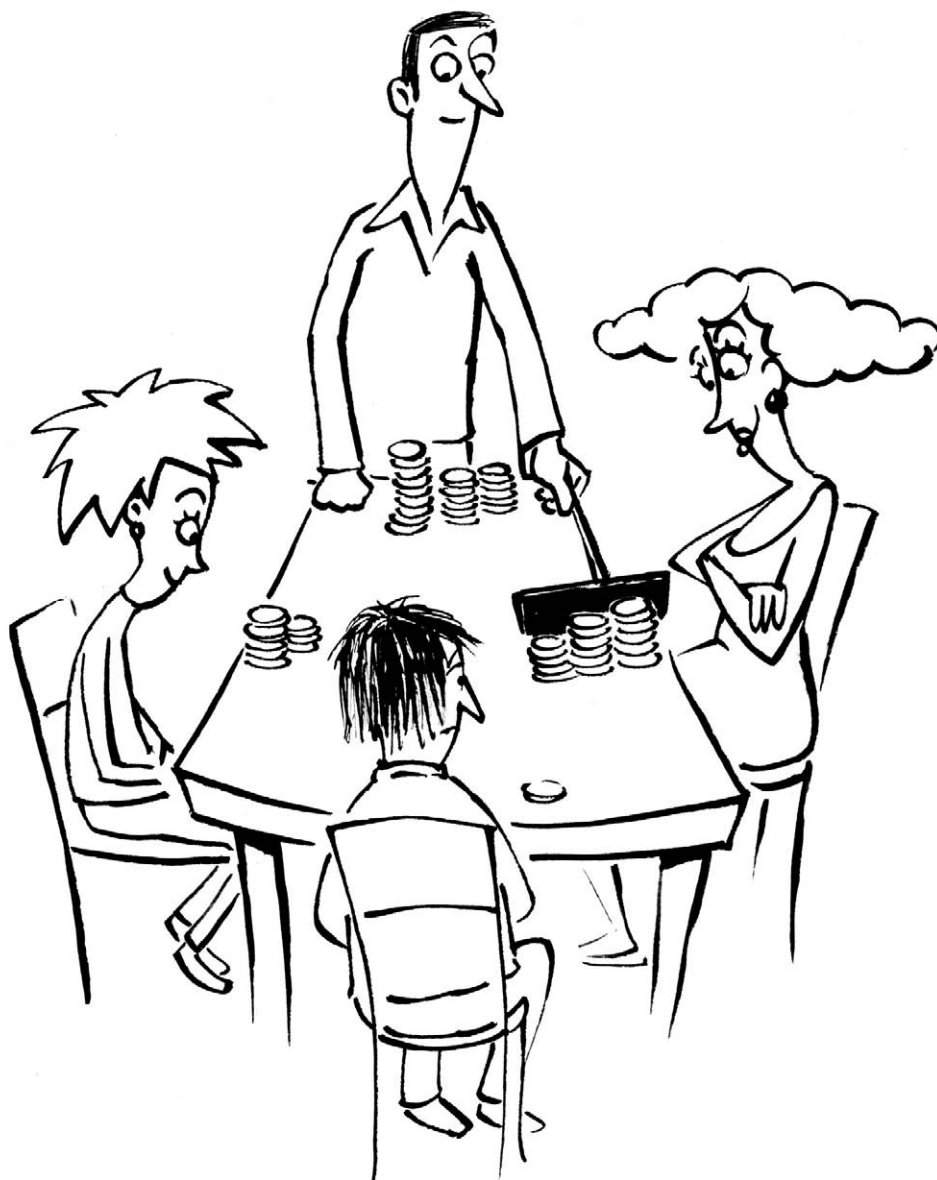
Mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem mohou být uzavřeny pracovní smlouva na dobu určitou či neurčitou, pracovní smlouva při zkráceném pracovním úvazku na dobu určitou či neurčitou a dohody konané mimo pracovní poměr.

Pracovní smlouva na dobu určitou či neurčitou – s pevně stanovenou délkou pracovní doby, tj. 40 hodin týdně, tzv. plný pracovní úvazek, nebo 20 hodin týdně, poloviční pracovní úvazek. V případě smlouvy na dobu určitou smí být od 1. ledna 2012 prodloužena maximálně dvakrát, přičemž lze takovou smlouvu uzavřít na nejvýše tři roky, tedy v součtu až devět let, pak již musí následovat smlouva na dobu neurčitou.

Pracovní smlouva při zkráceném pracovním úvazku na dobu určitou či neurčitou – v případě sjednané pracovní doby, zkrácené pracovní doby ze zdravotních důvodů bez krácení mzdy, pracovní doby sjednané kolektivní smlouvou či nerovnoměrné, resp. pružné pracovní doby.

Dohody konané mimo pracovní poměr – týkají se krátkodobých úvazků (například týden) nebo provedení konkrétního díla. Můžete se setkat s těmito dvěma typy dohod:

- > **Dohoda o provedení práce** – s limitem 300 hodin ročně odpracovaných u jednoho zaměstnavatele, vhodná pro brigádníky mající práci od různých zaměstnavatelů. Z příjmu nad 10 000 korun měsíčně je kromě daně z příjmů odváděno i sociální a zdravotní pojištění.

> **Dohoda o pracovní činnosti na dobu určitou či neurčitou** – je omezena poloviční pracovní dobou v týdnu, a nemůže tedy přesahovat více než 20 hodin týdně. V tomto případě jsou odvody na sociální a zdravotní pojištění stejné jako u klasické pracovní smlouvy, ovšem zaměstnanec nemá nárok na dovolenou ani odstupné při obdržení výpovědi.

Ve všech případech vždy rozlišujte termíny mzda, plat a odměna, ačkoli zaměstnanec mnohdy tyto zdroje financí nerozlišuje. Zákoník práce na ně však pohlíží jinak, protože definuje, že za vykonanou práci přísluší zaměstnanci mzda, plat nebo odměna z dohody za podmínek stanovených zákonem. Definuje tři možné finanční odměny za práci od zaměstnavatele:

- > **Plat** – je finanční odměnou zaměstnanci od zaměstnavatele, jímž je stát, obec, město, rozpočtová či příspěvková organizace.
- > **Mzda** – je finanční odměnou zaměstnancům v soukromém sektoru, pracujícím na základě uzavřené pracovní smlouvy.
- > **Odměna** – je finanční částkou vyplacenou zaměstnanci na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti.

Příjem z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti

Tyto příjmy jsou specifické tím, že vůči nim může podnikatel uplatňovat výdaje související s vykonáváním podnikatelské činnosti, a tedy výsledek může skončit i ztrátou. Je třeba zdůraznit, že peníze, které přijdou podnikateli na účet, nejsou jeho hrubým příjmem, který pouze zdaní a uhradí příslušné odvody na sociální a zdravotní pojištění. Musí také vzít v úvahu nezbytné výdaje pro vykonávání své činnosti. To bohužel někteří podnikatelé opomíjejí, a ztrácejí tak přehled, kolik je ve skutečnosti jejich reálný hrubý zisk, a pak velmi těžko plánují své finance na další investice do podnikání.

Odvody podnikatelů

Hrubý zisk fyzické osoby podnikatele je rozdílem mezi příjmy a výdaji, přičemž mohou být uplatňovány výdaje reálné, nebo

procentem z příjmů dle činnosti definované v zákoně o daních z příjmů. Odvody na sociální a zdravotní pojištění jsou však vypočítávány z vyměřovacího základu, který se rovná padesáti procentům dílčího základu daně z podnikání. To snižuje jejich odvody ve srovnání se zaměstnancem. Tento fakt s sebou přináší i značnou nevýhodu pro podnikatele, který by začal pobírat invalidní důchod. Ten by se totiž vypočítával z odpovídajících odvodů a ty jsou u podnikatele sníženy. Podnikatelé tím spíše musejí své finance plánovat a tvořit si dostatečné rezervy z ušetřených peněz.

Podnikatelé jsou v nevýhodě, protože jejich invalidní důchod by se vypočítával z odvodů, které jsou u nich sníženy. Tím spíše tedy musejí své finance plánovat a tvořit si dostatečné rezervy z ušetřených peněz.

Příjem z kapitálového majetku

Pod tyto příjmy lze zahrnout dividendy, úroky a jiné výnosy z držby cenných papírů, úroky na vkladních knížkách a z peněžních prostředků na vkladovém účtu, výnosy z poskytnutých úvěrů a půjček, rozdíl mezi vyplacenou jmenovitou hodnotou dluhopisu a emisním kurzem apod. V případě takovýchto příjmů je třeba zhodnotit, zda mohou být dlouhodobě zdrojem příjmu (říkáme mu pasivní), například výplatou dividendy, či zda jsou jen nahodilé. Pak s nimi totiž nelze kalkulovat v rámci pravidelných příjmů rodinného rozpočtu.

Příjem z pronájmu

Dalšími jsou příjmy z pronájmu nemovitostí, bytů, movitých věcí a nepeněžní příjmy formou oprav nemovitosti nájemcem. Pokud pronajímáte věc, jež je součástí majetku v podnikání, daní se tyto příjmy jako příjmy z podnikání.

Pozor na nemovitost k pronájmu

Fenoménem dnešní doby je pořídit si nemovitost, která později bude sloužit k pronájmu, a stane se tak zdrojem pasivních příjmů. Čím víc lidí se ale snaží realizovat tuto myšlenku, tím menší zájem o pronajímané nemovitosti je. Zejména nemovitost koupená na hypotéku může výrazně zatížit rodinný rozpočet, pokud nebude delší čas obývána nájemcem. Zvažte proto, zda je nemovitost vhodnou formou pasivního příjmu ve vaší finanční situaci, neboť z uspořených prostředků je třeba později realizovat nutné opravy.

Nemovitost jako zdroj pasivního pasivního příjmu je především potřeba dokázat pronajmout a také později z uspořených prostředků realizovat nutné opravy.

Průměrnou hodnotu dlouhodobého růstu cen nemovitostí lze odhadnout přibližně na tři procenta ročně, tedy nepatrně nad úroveň dlouhodobé inflace, bez zmíněných nákladů.

Ostatní příjmy

Za ostatní se považují příjmy z prodeje soukromého majetku, z prodeje výpěstků, z převodu účasti na společnosti aj. Tyto příjmy v drtivé většině případů nelze započítávat jako stabilní v rámci rodinného rozpočtu.

Příjmy z dávek sociální podpory

Stát v rámci své sociální péče pamatuje na pomoc občanům, kteří mají za určitých životních okolností snížený příjem, nebo došlo k jeho úplnému výpadku.

Mezi neopomenutelné příjmy rodinného rozpočtu patří také stravné a cestovní náhrady, zaměstnanecké benefity, ale i mateřská dovolená a rodičovský příspěvek, podpora v nezaměstnanosti, důchody starobní, invalidní, vdovské a vdovecké, sirotčí atd., o kterých se zmiňují kapitoly o dětech (str. 55), nenadálých životních situacích (str. 121) a důchodu (str. 157).

Pro nárok na dávku se posuzují čisté příjmy, zejména ze závislé činnosti, z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti, dávky nemocenského a důchodového pojištění, podpora v nezaměstnanosti včetně příjmů ze zahraničí.

Stát poskytuje přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, příspěvek na bydlení, porodné a pohřebné.

S čím pomůže stát

- > **Přídavek na dítě** je základní dlouhodobou dávkou poskytovanou rodinám s dětmi, jejichž příjmy nepřesahují 2,4násobek životního minima. Přídavek na dítě je poskytován ve třech výších podle věku dítěte (blíže v kapitole 4 o dětech).
- > **Rodičovský příspěvek** je nárokován rodičem, který po celý kalendářní měsíc osobně, celodenně a řádně pečuje o nejmladší dítě v rodině, až do vyčerpání celkové částky 220 000 korun, nejdéle však do věku čtyř let dítěte. Příspěvky se vyplácejí ve třech úrovních, a to ve výši 11 500, 7 600 a 3 800 korun měsíčně (blíže v kapitole 4 o dětech).

- > **Příspěvek na bydlení** je dávkou, kterou stát přispívá na náklady na bydlení rodinám a jednotlivcům s nízkými příjmy. Nárok na příspěvek má vlastník či nájemce bytu, přihlášený v něm k trvalému pobytu, přičemž 30 procent (v Praze 35 procent) příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň je toto procento nižší než náklady stanovené zákonem. Výplata je časově omezena na sedm let v období posledních deseti let, nicméně toto omezení se nevztahuje na domácnosti sestávající výlučně z osob starších sedmdesáti let a pro osoby se zdravotním postižením.
- > **Porodné** je jednorázovým příspěvkem rodině s nízkými příjmy na náklady související s narozením prvního dítěte. Podmínkou pro výplatu je příjem rodiny, hodnocený za kalendářní čtvrtletí předcházející narození dítěte, nižší než 2,4násobek životního minima takové rodiny. Výše porodného u prvního živě narozeného dítěte činí 13 000 korun, narodí-li se s ním i další živé dítě či děti, pak se porodné zvyšuje na 19 500 korun. Protože se jedná o jednorázový příspěvek, nelze jej zahrnovat do příjmů rodinného rozpočtu.
- > **Pohřebné** je jednorázovým příspěvkem, a tedy mimořádným příjmem ve výši 5 000 korun. Nárok na něj má ten, kdo vypravil pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo osobě, jež byla rodičem nezaopatřeného dítěte.

I na rodičovské dovolené můžete vydělávat

Příjmy rodiče na rodičovské dovolené nejsou sledovány, proto může zlepšovat rodinnou sociální situaci výdělečnou činností. Musí však zajistit péči o dítě jinou zletilou osobou.

Kde hledat další pomoc?

Podrobnější informace hledejte na webových stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí www.mpsv.cz. Na tomto portálu rovněž naleznete další formy finanční pomoci v hmotné nouzi, jako jsou příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc apod.

Životní a existenční minimum

Pro výpočet řady dávek se vychází z definice životního a existenčního minima.

Životní minimum je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb. Jeho částka za měsíc je pro jednotlivce 3 410 korun a postupně se snižuje dle počtu osob v domácnosti, přičemž se rozlišují dospělé osoby a věk nezaopatřených dětí (blíže v kapitole 4 *Děti*).

Životní ani existenční minimum nezahrnují nezbytné náklady na bydlení. Ochrana v oblasti bydlení je řešena poskytováním příspěvku na něj a doplatkem na bydlení.

Výsledná hodnota životního minima je součtem všech částek životního minima jednotlivých členů domácnosti.

Existenční minimum je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Nelze jej použít u nezaopatřeného dítěte, starobního důchodce, invalidy ve třetím stupni invalidity a u osoby starší 68 let. Částka existenčního minima je 2 200 korun měsíčně.

Životní minimum je v soudní praxi určeno pro stanovení alimentčních povinností, v případě exekucí pro nezabavitelné částky apod.

Výdaje rodinného rozpočtu

Výdaje vynakládáme na nákup aktiv a pasiv. Toto rozdělení je velmi důležité pro pochopení významu jednotlivých položek rodinného rozpočtu a vlivu na jeho stabilitu.

Aktivum je vše, co v budoucnu přinese nějaký ekonomický prospěch, například nemovitost, kterou budete moci pronajímat, nebo ji prodáte a získáte tak prostředky na stáří. Ale jsou to i investované peníze, vklady na účtech, movitý majetek, umění apod. Pokud je aktivum zachováno a plynou z něj dodatečné příjmy, například z pronájmu, pak hovoříme o tzv. pasivním příjmu.

Pasivum je vše, co vám peníze z rodinného rozpočtu odvádí, ať už jsou to výdaje určené na chod domácnosti, nespořicí pojištění, půjčky a úvěry apod. Zjednodušeně řečeno, s uplynulými výdaji do pasiv se již v budoucnosti formou příjmů nesetkáte.

Jak pracovat s příjmy a výdaji v rodinném rozpočtu

Veškeré výdaje, podobně jako příjmy, je třeba vždy porovnávat na stejné základně, tedy v našem případě na měsíční bázi. Pokud se jedná o výdaj pololetní, pouze jeho výši vydělíte šesti měsíci, pokud se jedná o výdaj nepravidelný ve smyslu času a výše, pak jednoduše dílčí výdaje sečtete za celý rok a vydělíte dvanácti

měsíci. Obvyklým příkladem jsou dárky vašim milým věnované na Vánoce, jiné svátky a narozeniny. Rozumějte tedy finanční sumy, které odteklly z rodinného rozpočtu.

Výdaje do pasiv

Už jsme se zmínili o pojmu pasivní výdaje. Nerozumějme mu tak, že nemají žádný užitek. Pouze z hlediska budoucnosti nemohou přinést další pravidelný příjem do rodinného rozpočtu. Dělíme je na zbytné a nezbytné.

Nezbytné výdaje

- > Nezbytné výdaje jsou takové, které nedokážete v krátkém období, zpravidla do jednoho roku, snížit nebo vyloučit. U závislostí, jako je například kouření, a s nimi spojenými výdaji za cigarety lze očekávat, že se kuřák při finančním nedostatku spíše uchýlí ke sníženému příjmu potravy než k redukci dávky nikotinu. Z těchto důvodů nelze drasticky zasahovat do tohoto typu výdaje, neboť takové rozhodnutí musí vyplývat ze svobodného a pevného rozhodnutí samotného jedince, aby úspora byla dlouhodobá a reálná.
- > Nezbytnými výdaji z hlediska dlouhého období, zpravidla více než jeden rok (například v důsledku snížení příjmů vlivem omezení pracovní schopnosti některým ze stupňů invalidity), jsou všechny výdaje, které jste měli doposud. Představují totiž zachování dosavadního životního standardu. Nicméně i do nezbytných výdajů lze účinně zasahovat a optimalizovat je ve smyslu jejich snížení právě v dlouhodobém horizontu.

Nezbytné pasivní výdaje

- > **Bydlení** – nájem, elektřina, plyn, topení, vodné a stočné, daň z nemovitosti, svoz odpadu, běžná údržba atp.

- > **Jídlo, běžné nákupy a drogerie** – snídaně, obědy, večeře, svačiny, dětská strava, potraviny na vaření, prací prášek, mýdlo, jar, pleny, dámské vložky atp.
- > **Doprava do zaměstnání** – náklady na osobní dopravní prostředek, veřejná doprava, taxi atp.
- > **Auto a motorka mimo zaměstnání** – pohonné hmoty, údržba, servis, dálniční známka, parkovné atp.
- > **Elektronická komunikace** – telefon, internet, kabelová televize, satelit atp.
- > **Kouření a alkohol** – kouření, pravidelné požívání alkoholu (například každodenní pití dvoudecilitrové skleničky přívlastkového vína) atp.
- > **Děti** – školkové/školné, školní potřeby, zajištění hlídání ap.
- > **Studium** – vzdělávací kurzy, studijní pomůcky, školné ap.
- > **Výživné** – výživné na dítě, na manžela nebo příbuzné, neprovdané matce.
- > **Domácí mazlíčci** – jídlo, drogerie, veterinární péče atp.
- > **Péče o zdraví** – léky, vitaminy, potravinové doplňky, antikoncepce, zdravotní péče a pomůcky atp.
- > **Nespořicí pojištění osob** – rizikové a úrazové pojištění.
- > **Pojištění nemovitostí a jejich součástí** – dům, byt, domácnost, jiné stavby.
- > **Pojištění movitých věcí** – povinné ručení, havarijní pojištění auta, motorky či jiného dopravního prostředku, pojištění strojů.
- > **Ostatní neživotní pojištění** – pojištění cestovní, občanské odpovědnosti, odpovědnosti vůči zaměstnavateli, právní ochrany, zvířat atp.
- > **Půjčky a úvěry** – úvěry na bydlení a spotřebu, splátky kreditní karty, peněžité půjčky.
- > **Ostatní nezbytné výdaje** – právní služby, nařízené splátky a exekuce atp.

Zbytné pasivní výdaje

- > **Ostatní výdaje** – peněžité dary atp.
- > **Služby domácnosti** – úklid, hodinový manžel/manželka, úprava zahrady atp.
- > **Osobní péče** – kadeřník, manikúra, pedikúra, depilace, solárium atp.
- > **Oblečení a obuv** – pro celou rodinu, mimo koníčky a sport, čistírna atp.
- > **Koníčky a sport** – fitness, sportovní aktivity, oblečení a obuv, poplatky zájmovým organizacím, hračky dětem atp.
- > **Zábava a kultura** – zakoupení hudby či filmů, kino, koncerty, divadlo, diskotéka, restaurace, hračky zvířatům atp.
- > **Dárky a oslavy** – Vánoce, svátky, narozeniny rodiny a blízkých atp.
- > **Dovolené a výlety** – letní, zimní, víkendové atp.

Aktiva jsou výdajovou částí, u které byste neměli váhat a rozhodně ji ve svém zájmu realizovat. V budoucnu přinese své ovoce v podobě úspor, které budete moci přeměnit v něco, co vám udělá radost, aniž byste takovou věc museli pořizovat na drahý úvěr.

Aktiva dělíme na dvě části, a to na tvorbu úspor spořením a investicí, a dále na zbytné a nezbytné.

Nezbytné aktivní výdaje

- > **Spoření** – kapitálové životní pojištění, soukromé důchodové pojištění atp.
- > **Investice** – investiční životní pojištění, doplňkové penzijní spoření, důchodové spoření atp.

Zbytné aktivní výdaje

- > **Spoření** – stavební spoření, běžné a spořicí účty atp.
- > **Investice** – podílové fondy, akcie, dluhopisy, komodity, umění atp.

Nyní už máte jasnou představu, kam jednotlivé výdaje rodinného rozpočtu zařadit a kde vám velmi pravděpodobně mizí peníze. Zjistili jste například, že tatínkovo kouření a občasné posezení na pivo s kamarády stojí rodinný rozpočet 2 100 korun měsíčně, nebo že mamčin kadeřník a její modeláž nehtů včetně občasných nákupů hadříků dalších 1 800 korun měsíčně. Jak s těmito informacemi naložíte, je pouze na vás.

Finanční bilance rodinného rozpočtu

Finanční bilance je vztahem mezi příjmy a výdaji. Poskytuje velmi dobrý přehled, v jakém poměru jsou obě složky zastoupeny, včetně výdajů do aktiv a pasiv. Finanční bilanci by měla mít každá rodina a měla by se alespoň jednou ročně aktualizovat.

Rada pro nesezdané

Pokud disponujete jako nesezdaní společnými penězi, tedy ze společných příjmů nakupujete jídlo, platíte bydlení, jezdíte na dovolenou, neboli žijete plný finančně-partnerský život, potom je vhodné výdaje dělit v poměru příjmů, které každý do rodinného rozpočtu přinášíte. Poměr výdajů připadající na každého z partnerů je pak důležitý pro výpočet náhrady výpadku příjmů, neboť není vždy nezbytně nutné mít rezervy na kompenzaci jejich plné výše.

Pokud však máte své „rodinné“ finance striktně rozděleny, nebo jen částečně sloučené, je vhodné vytvořit pro každého z partnerů vlastní finanční bilanci, kde společné výdaje, například na bydlení, jídlo a podobně, jsou rozděleny napůl, a v individuální bilanci se tedy podílejí poloviční měrou.

Lepší je šetřit, než splácet vysoké úroky

Pokud se domníváte, že nemůžete odložit z rodinných financí ani 500 korun měsíčně, a raději nenadálý výdaj vyřešíte použitím kreditní karty nebo čerpáním kontokorentu, pak se hluboce mýlíte. Tyto snadno dostupné úvěrové produkty mají jedny z nejvyšších úroků, které bude třeba zaplatit, takže se kupovaná věc prodraží přibližně o 15 až 25 procent (za každý rok splácení) právě díky nim. Realitou je, že průměrná nejnižší splátka kreditní karty činí pět procent z dlužné částky, minimálně oněch 500 korun.

Rezervotvorná aktiva

Každý rodinný rozpočet by měl mít možnost vytvářet alespoň minimální úspory. Jinak je totiž odsouzen k tomu, že jakýkoli nenadálý výdaj bude důvodem k nekontrolovanému zadlužování.

Výdaje do aktiv

Jaké by tedy měly být minimální výdaje do aktiv a jaké doporučujeme? Měly by činit z celkového čistého příjmu rodinného rozpočtu minimálně 5 %, průměrně 15 % a optimálně 25 %.

- > **Minimálně 5 %** – například z čistého příjmu 10 000 korun tvoří odložená částka 500 korun, což v průměru odpovídá minimální splátce kreditní karty, kterou si i lidé s těmito příjmy pořizují. Kreditní kartu v tomto případě raději zrušte, protože v průběhu roku dokážete vytvořit rezervu až 6 000 korun, což už postačí na pokrytí nenadálého výdaje, jako je například oprava pračky nebo ledničky. Zpravidla lze tuto částku v každém rodinném rozpočtu ušetřit, protože jsou na to alespoň dva partneři, byť s malými příjmy. V případě samotného jedince je to více nezbytné než možné.
- > **Průměrně 15 %** – je průměrem mezi minimem a optimumem výdajů do aktiv. Na základě statistických sledování rodinných rozpočtů lze vyvodit, že průměrné výdaje odpovídají přibližně 85 procentům celkových příjmů. Zároveň je splněna podmínka při hodnocení kritických parametrů bilance, a to minimálně pět procent příjmů má být odloženo do aktiv a více než deset procent má tvořit volné cash flow.

- > **Optimálně 25 %** – optimální hodnota bývá pro řadu rodinných rozpočtů limitní. Při čistém příjmu například 100 000 korun měsíčně je reálné takovou rezervu tvořit; u průměrného čistého příjmu přibližně 18 700 korun je už výdaj 4 675 korun měsíčně do aktiv vzhledem k ostatním nákladům domácnosti výraznou položkou. Ze statistiky rodinných rozpočtů můžeme rovněž sledovat, že nezbytné výdaje tvoří přibližně 65 procent celkových příjmů.

Zadlužení rodinného rozpočtu a znaky předlužení

Z finanční bilance lze snadno zjistit poměr výdajů na splátky dluhů k celkovým příjmům, a tedy vyjádřit zadlužení rodinného rozpočtu. Klíčová je jejich struktura, tedy jestli jde například o úvěr na bydlení nebo spotřebitelský úvěr. Přesná kritéria, jaká výše zadlužení je ještě „zdravá“, nebo se už jedná o předlužení, nejsou definována. My ale tento úkol vyřešíme.

Zadlužení a předlužení

Dluhy jsou pro rodinný rozpočet vždy riziko. O předlužení mluvíme, pokud splátky úvěrů a půjček přesáhnou více než 50 procent celkových příjmů domácnosti. Nicméně, vezmete-li v úvahu i další nezbytné výdaje rodinného rozpočtu, o které by měly být celkové příjmy sníženy, potom se k bodu předluženosti přiblížíte ještě rychleji. A protože dalších méně než 50 procent příjmů zbývá právě na ostatní nezbytné výdaje zajišťující chod domácnosti, je prakticky vyloučena tvorba jakýchkoli rezerv. Zakolísání příjmů či výdajů pak vede k dalšímu prohloubení zadlužování a spirála se začíná nezadržitelně roztáčet.

„Zdravé“ dluhy

Za „zdravé“ dluhy lze považovat peníze z úvěrů vynaložené na financování koupě, výstavby nebo rekonstrukce nemovitosti. Lze je považovat za prostředky investované, neboť nemovitost bude v čase svou hodnotu pomalu zvyšovat. O prostředcích ze spotřebitelských úvěrů nelze hovořit jako o „zdravém“ dluhu. Jen zvyšují náš životní standard, a to až do bodu zlomu, kterým je už zmíněné předlužení. Tyto dluhy také nejčastěji rodinné rozpočty devastují.

Jak ušetřit?

Pokud jste se doma rozhodli ušetřit, nabídneme hned několik možností, jak na to.

Můžete nakupovat levnější drogerii nebo snížit její spotřebu. I doprava nabízí alternativy. Nemusíte jezdit svým autem, ale využít městské hromadné dopravy. Zkuste si vyjednat lepší podmínky u svého telefonního operátora či zprostředkovatele internetového připojení. Nebo jej zkuste změnit.

Oblečení můžete nakoupit podobné kvality, nikoli však zvučných značek. A váš zvířecí mazlíček opravdu nutně potřebuje tak drahé pochoutky? Určitě lze najít vhodnou náhražku.

Více se také věnujte péči o své zdraví, zlepšete svůj životní styl. Přijdete možná o drahou léčbu se spoluúčastí, ale tu asi rádi oželíte.

A podobné je to i s výdaji za finanční produkty. Můžete si nechat připravit nabídky na přepojištění svého auta, bytu nebo domácnosti, popřípadě konsolidovat své půjčky a sjednotit je do varianty nejlépe s výhodnější úrokovou sazbou a delší dobou splatnosti.

Můžete refinancovat hypotéku nebo dočasně snížit platby u těch produktů, které jsou nejméně efektivní, tedy dosahují nízkého zhodnocení s nízkou likviditou.

Nezapomínejte, že na bydlení lze rovněž ušetřit, když se o něj dělí více lidí. Pokud například bydlíte sami v podnájmu, zkuste si najít nějakého spolubydlícího, se kterým si rozdělíte některé společné náklady.

Ušetřit můžete na dopravě, telefonech, finančních produktech i bydlení.

Kritické signály finanční bilance

Právě finanční bilance rodinného rozpočtu je jednoduchým nástrojem, který vám poskytne řadu informací o aktuální finanční situaci, jen je třeba z ní umět vyvozovat správné závěry.

Pozor na 90 procent

Jestliže poměr nezbytných výdajů k celkovým příjmům, jako osamocený parametr, překročí 90 procent, je situace velmi vážná, nejsou-li vytvořeny dostatečné rezervy pro případ snížení nebo výpadku příjmů nebo nenadálé výdaje.

Ukazatel zadluženosti

Ukazatel zadluženosti vám pomáhá sledovat například poměr celkových závazků k celkovým aktivům. V našem konkrétním případě stanovujeme míru zadluženosti jako poměr měsíčních výdajů do splátek úvěrů a půjček vůči celkovým příjmům. U domácností se v rámci národního hospodářství sleduje poměr celkových závazků vůči ročním příjmům.

Výše splátek a délka jejich splácení

Pokud splátky úvěrů a půjček převyšují více než 50 procent celkových příjmů, pak již můžeme hovořit o předlužení, což už víme. V tomto případě je důležitější výše splátek, která zatěžuje rodinný rozpočet, než celková výše dluhů. Za strategickou chybu lze považovat, jsou-li splátky nastaveny na minimální časový horizont s předpokladem co nejrychlejšího splacení závazků, přičemž rozpočet je napjatý a náchylný k jakýmkoli mimořádným výkyvům na straně příjmů, ale i výdajů.

Kdy je situace kritická?

Pokud bilance vašeho rozpočtu vykazují následující parametry, tedy platí všechny ukazatele zároveň, pak je situace kritická a je třeba vyhledat odbornou pomoc, protože jste své finance nezvládli a velmi pravděpodobně už ani sami nezvládnete:

- > Poměr nezbytných výdajů k celkovým příjmům činí více než 85 procent. Náhrady výdělků při nemocenské a invalidním důchodu jsou již při průměrném příjmu pod touto hranicí a vlastní rezervy jsou v takovém případě nutností.
- > Splátky úvěrů a půjček tvoří více než 40 procent celkových příjmů (přičemž zadlužení jako osamocený parametr nemá přesáhnout hranici předlužení, tj. 50 procent).
- > Poměr výdajů do aktiv k celkovým příjmům je menší než 5 procent.
- > Volné cash flow, tedy kladný rozdíl mezi příjmy a výdaji, je menší než 10 procent celkových příjmů.

Kritickými signály finanční bilance jsou: poměr nezbytných výdajů k celkovým příjmům více než 85 procent, splátky úvěrů a půjček tvoří více než 40 procent, poměr výdajů do aktiv k příjmům je menší než 5 procent a volné cash flow je menší než 10 procent.

Cash flow rodinného rozpočtu

Peněžní tok, tzv. cash flow, určuje, jakou cestou se peníze v rodinném rozpočtu vydávají – zda nenávratně protečou do pasiv, či zda jejich část zachytí rezervotvorná aktiva, popřípadě nekontrolovaně vytékají na běžný účet, kde je spolknou bankovní poplatky a lačná inflace.

Rodinný rozpočet může vykazovat při hodnocení tři základní stavy: bilance vychází jako kladná, nulová, nebo záporná. Pochopení důsledků těchto situací přináší do rodinného rozpočtu nové možnosti, jak utvářet úspory a zejména jak zefektivnit nakládání s penězi.

Druhy finanční bilance

- > **Kladná** (přebytková) – ideální případ, kdy je zapotřebí zejména řešit, jak efektivně naložit s volným cash flow, aby peněžní prostředky byly vhodně, dostatečně a bezpečně zhodnocovány. Základem je tvorba rezerv na krátkodobém, střednědobém a dlouhodobém horizontu, o čemž detailně pojednává kapitola 3 *Finanční rezervy* (strana 43). Vždy má rozhodně smysl zkoumat

strukturu příjmů a výdajů, protože jen kladný výsledek nemusí být dostatečně uspokojující. Je rozdíl, pokud rodinný rozpočet bude mít potenciál tvořit rezervy například ve výši 500 nebo 5 000 korun měsíčně. V prvním případě je zřejmé, že pokud jste tvořili minimální rezervy na pokrytí nenadálých událostí, velmi pravděpodobně si jen stěží zrealizujete své budoucí plány za 6 000 korun uspořených ročně. To je 120 000 korun za 20 let. Díky snižující se hodnotě peněz vlivem inflace si patrně nenašetříte ani na slušné ojeté auto.

- > **Nulová** (vyvážená) – v tomto případě se příjmy rovnají výdajům a je třeba řešit otázku, jak zefektivnit toky peněz, aby byla bilance v přebytku s možností tvorby rezerv. Představuje zásahy do výdajů, které lze velmi dobře identifikovat v sestaveném rodinném rozpočtu. Pokud však rozpočet za této situace na rezervy pamatoval, například ve výši alespoň 15 %, pak vám jenom nulové saldo (rozdíl mezi příjmy a výdaji finanční bilance) signalizuje, že již žádné volné cash flow nezůstává, respektive bylo vyčerpáno na tvorbu úspor.
- > **Záporná** (schodková) – za těchto okolností je třeba odhalit důvod deficitu. Pokud vzniká jako důsledek nízkých příjmů a již optimalizovaných výdajů, pak je třeba řešit navýšení příjmů rodinného rozpočtu například změnou zaměstnání, rekvalifikací nebo zahájením vedlejší podnikatelské činnosti ke svému hlavnímu příjmu. V řadě případů se však jedná o neefektivitu na straně výdajů, kterou lze řešit vhodným zásahem do těch, které nejsou nezbytné povahy. Nicméně i nezbytné výdaje můžete v dlouhém období přizpůsobit vzniklé situaci.

Jen je třeba správně rozpoznat ty, které úsporu umožňují, aniž by domácnost pocítovala výrazné snížení životního standardu. Na základě záporného salda bilance je prvotním cílem dosáhnout alespoň vyrovnaného rozpočtu pro pocit osobní pohody a rodinného štěstí, nikoli každoměsíční čerpání kontokorentního úvěru, který započtením svých úroků deficit plíživě prohlubuje.

Příklad rodinného rozpočtu a jeho bilance

Nyní již znáte vše, abyste si dokázali sestavit a bilancovat svůj rodinný rozpočet. Následující příklad na reálných datech jedné české rodiny vám pomůže převést dosud popisovanou teorii v praxi.

Jedná se o tříčlennou rodinu, kde hlavní příjem tvoří příjem manžela, neboť manželka pobírá rodičovský příspěvek na péči o šestiměsíční dítě. Plánují ještě druhého potomka, přibližně za dva a půl roku. Po výchově druhého dítěte počítají s tím, podaří-li se jim ho umístit ve třech letech do školky, že manželka nastoupí zpět do práce za příjem 19 000 korun čistého. Do tohoto okamžiku budou muset překlenout snížení příjmů a uzpůsobit tomu své výdaje.

Jejich příjmy tvoří 22 500 korun čistého ze zaměstnání manžela a 7 600 korun rodičovského příspěvku manželky. Čistá mzda manžela je tvořena pevnou částí ve výši 21 700 korun měsíčně a pravidelnou odměnou vyplácenou kvartálně ve výši 2 400 korun, tedy po přepočtení na stejnou bázi 800 korun měsíčně.

Neobjevený potenciál úspor

Za velkou chybu lze považovat, má-li rodinný rozpočet (byť zatím neobjevený) potenciál pro tvorbu úspor, ale vy je neutváříte.

Výdaje rodiny mapuje následující tabulka.

PASIVA	
Bydlení – nájem (*)	8 400 Kč
Jídlo, běžné nákupy a drogerie (*)	10 000 Kč
Osobní péče – kadeřník a manikúra	500 Kč
Doprava do zaměstnání – auto (*)	2 500 Kč
Auto a motorka mimo zaměstnání – benzin a údržba auta (*)	1 300 Kč
Elektronická komunikace – mobily a internet (*)	1 220 Kč
Oblečení a obuv	1 000 Kč
Zábava a kultura – restaurace	500 Kč
Děti – v budoucnu dojde k navýšení (*)	0 Kč
Dárky a oslavy	500 Kč
Dovolené a výlety – lze očekávat omezení výdaje s dětmi	1 700 Kč
Za pasiva domácnosti – dílčí součet	27 620 Kč
Pojištění nemovitostí a jejich součástí – domácnost (*)	160 Kč
Pojištění movitých věcí – povinné ručení auta (*)	290 Kč
Půjčky a úvěry – úvěr na koupi televize (*)	1 020 Kč
Za pasiva finančního trhu – dílčí součet	1 470 Kč
Celkem za pasiva – dílčí součet	29 090 Kč
AKTIVA	
Stavební spoření – manžel	500 Kč
Životní pojištění – manžel, měl by být pojištěn (*)	0 Kč
Životní pojištění – manželka, měla by být pojištěna (*)	0 Kč
Doplňkové penzijní spoření – transformovaný fond, manželka	100 Kč
Celkem za aktiva – dílčí součet	600 Kč
CELKOVÉ VÝDAJE RODINNÉHO ROZPOČTU	29 690 Kč

U dětí je třeba počítat s tím, že v budoucnu nastoupí výdaje za školku a související potřeby. Naopak u výdaje za dovolenou zejména do dvou let věku dítěte lze předpokládat spíše polevení.

Bilanci rodinného rozpočtu provedeme v tabulce na str. 39.

FINANČNÍ BILANCE	
Celkové čisté příjmy	30 100 Kč
Poměr příjmů partnera k celku – manžel	74,8 %
Poměr příjmů partnera k celku – manželka	25,2 %
Rozdělení výdajů dle poměru příjmů – manžel	22 194 Kč
Rozdělení výdajů dle poměru příjmů – manželka	7 496 Kč
Celkové nezbytné výdaje	24 890 Kč
Poměr nezbytných výdajů k celkovým příjmům	82,7 %
Poměr zadlužení k celkovým příjmům	3,4 %
Poměr výdajů do aktiv k celkovým příjmům	2 %
Saldo bilance, volné cash flow	410 Kč
Poměr volného cash flow k celkovým příjmům	1,4 %

Velmi zajímavým parametrem, který nelze přehlédnout, je poměr nezbytných výdajů k příjmům, který dosahuje téměř kritické hranice. Stejně je tomu i v případě výdajů do aktiv, které jsou nižší než pět procent a chybně rozděleny.

Je zřejmé, že rodinný rozpočet bude velmi těžko tvořit rezervy z volného cash flow ve výši 410 Kč měsíčně. Manželům lze doporučit, aby zvážili alternativní možnosti dopravy, které by rozpočtu alespoň trochu ulevily, rozhodně však již žádné zadlužování. Televize zakoupená na úvěr nebyla správným rozhodnutím, a to už i vzhledem ke své ceně 20 000 korun. Pokud by si onu tisícikorunu dokázali měsíčně odložit, mohou si během půl roku koupit LCD televizi s Full HD rozlišením a úhlopříčkou 24 palců. No a děti zanechají nehledě na cenu zařízení na novém přístroji nesmazatelné otisky a míra zklamání rodičů z poničeného televizoru bude úměrná ceně.

V budoucnu, po nástupu manželky do zaměstnání, bude rozhodně na místě uvažovat o pořízení vlastního bydlení na úvěr, protože výdaje na nájem v čase stále porostou, ale splátka úvěru se v určitém rozmezí bude držet stabilní dlouhou řadu let. Ostatně jsme svědky toho, že když se ekonomice nedaří, pak i úrokové sazby

Pokud nejsou k dispozici dostatečné rezervy pro případ nenadálých výdajů nebo poklesu či výpadku příjmů, pak nemá smysl odkládat peníze do dlouhodobých finančních produktů, ale je třeba akutně vytvářet likvidní rezervu na spořicímu účtu a pojistit se zejména na rizika pracovní neschopnosti, invalidity a smrti.

mají tendenci klesat, někdy velmi výrazně, zatímco průměrné nájemné si neochvějně kráčí svou růstovou cestou.

Test

1. Stanete se podnikatelem a budete své výdaje uplatňovat paušálně, nikoli tedy skutečnými výdaji. Má v tomto případě význam si vést seznam měsíčních výdajů spojených s podnikáním?
  - a) Ano, protože chcete mít přehled.
  - b) Ne, zákon to nevyžaduje a byla by to zbytečná administrativa, která nepřináší větší informační hodnotu.
2. Hrubý zisk je:
  - a) rozdílem mezi příjmy a výdaji z podnikání, přičemž výdaje jsou uplatňovány paušálně z důvodu optimalizace daňového přiznání;
  - b) rozdílem mezi příjmy a výdaji před zdaněním a odpočtem odvodů na sociální a zdravotní pojištění.
3. Jakou částku považujete za dostatečnou jako výdaj do aktiv při celkovém čistém příjmu rodinného rozpočtu 30 000 Kč měsíčně?
  - a) Částka 4 550 Kč je trochu vyšší, ale jedná-li se o aktiva, nebudete se žinýrovat.
  - b) Částka 1 440 Kč je dostatečná, neboť splňuje požadavek minimálního výdaje do aktiv.
4. K jaké odpovědi se kloníte při hodnocení zadluženosti?
  - a) Předlužení je, když jsou veškeré závazky dlužníka v úhrnné hodnotě vyšší než součet veškerých vlastněných aktiv.
  - b) Při zadlužování nezáleží jen na tom, jak jsou celkové závazky vysoké, ale zejména jakou procentuální část příjmů tvoří.
5. Finanční bilance rodinného rozpočtu vychází kladná. Jak hodnotíte situaci?
  - a) Pak je vše v pořádku a jedná se o ideální stav.
  - b) Je třeba posoudit ještě další faktory.

Vyhodnocení

Správné odpovědi jsou 1a, 2b, 3a, 4b, 5b.

Pokud jste udělali jednu chybu, pak vám gratulujeme. Ovšem neusnête na vavřínech, neboť úspěch života se neskládá pouze z několika správně zodpovězených otázek.

Pokud jste udělali nejvýše dvě chyby, pak je třeba si danou problematiku doplnit, protože se pohybujete ve znalostech zdravého rodinného rozpočtu na hranici dostatečnosti.

Více než dvě chyby značí, že se ještě musíte mnohé naučit a že se vám problematiku nepodařilo zapracovat do reality života.

Finanční rezervy

David Kučera

Nikdo z nás se na to netěší, ale připravit bychom se měli. Může nastat situace, kdy onemocníme nebo budeme z jakýchkoli důvodů bez finančních příjmů. V tu chvíli bude už zbytečné bít se do hlavy a říkat si, že jsme na to měli myslet. Finance na tuto dobu si musíme připravovat ve chvílích, kdy peníze máme. Finanční rezervy ale pomáhají řešit situaci v období, kdy nejen dojde k poklesu nebo výpadku našeho příjmu, ale třeba i při přípravě na plánované výdaje. Kromě pohotovostních (strana 15) můžeme finanční rezervy z časového hlediska rozdělit na tři části, které mají různou důležitost a velikost:

- > krátkodobé;
- > střednědobé;
- > dlouhodobé.

Krátkodobá rezerva

Krátkodobá rezerva je nejdůležitější rezervou, protože pokrývá náhlé snížení příjmu, případně jeho úplný výpadek, nebo vznik mimořádných výdajů. Ke snížení příjmů může dojít například vlivem zhoršení situace zaměstnávající firmy, která již není schopna vyplácet pravidelné odměny, můžeme onemocnět, nebo zkrátka musíme koupit do domácnosti potřebný přístroj, který se pokazil, třeba pračku nebo ledničku.

Na tyto a jiné události bychom měli být připraveni a tvořit rezervy, aby byla případná související nebezpečí zažehnána.

Šest až dvanáct příjmů

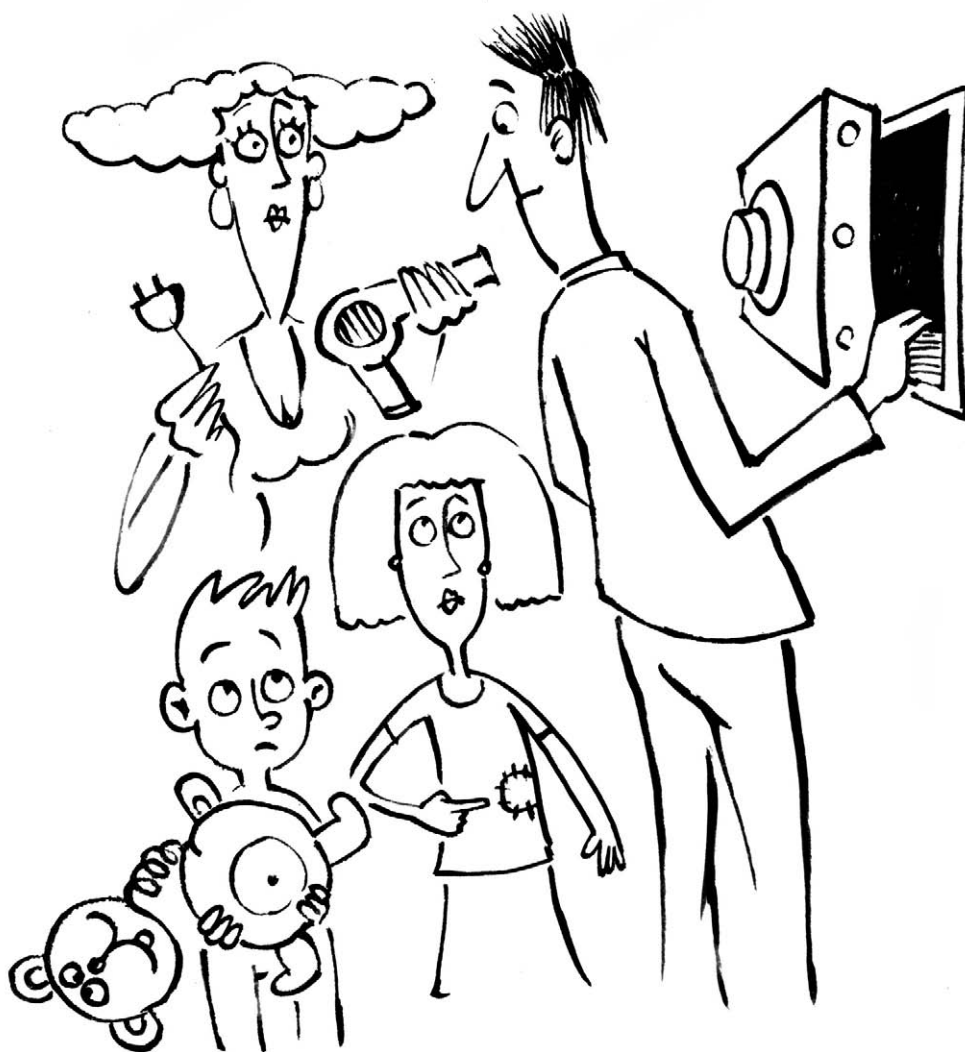
Krátkodobá rezerva by měla odpovídat výši minimálně šestiměsíčních nezbytných výdajů domácnosti, optimálně ročnímu příjmu.

Nemoc a příjmy

Snížení příjmu může způsobit i krátkodobá nemoc, kdy je zaměstnanci vypláceno nemocenské pojištění. Nemocenská odpovídá v případě průměrného příjmu přibližně 60 % průměrné čisté mzdy posuzované za poslední čtvrtletí a pracovní neschopnosti trvající jeden měsíc.

U fyzických osob podnikatelů, respektive u osob samostatně výdělečně činných, bývá situace o poznání dramatičtější, protože podnikatelé nemají povinnost odvodů na nemocenské pojištění. V praxi jich většina toto pojištění neplatí, a tak u nich v případě nemoci dochází k totálnímu výpadku příjmů.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.